

ДОРОГИ ПАНА ВОВЧИКА

БУВ СИРОТОЮ – СТАВ НЕВІЛЬНИКОМ

У травні 1942 року з Іванківців на примусові роботи до Німеччини гітлерівці вивезли чоловік із вісім, і серед них – п'ятнадцятилітнього хлопчину Мілентія Вовчика. У житті він встиг лише пізнати гіркоту наймитівських хлібів, а ще чорне крило біди опечало душу підлітка – у 1940 році померла матуся, прирікши синопка на сирітську долю. Батько на той час жив на Дубенщині, а причиною сімейного розладу стала оманлива Америка. У 1932 році Микита Вовчик збирався емігрувати до Парагваю, як це в пошуках щастя за океаном зробили деякі земляки. Однак дружина – мама Мілентія – категорично не погодилася залишити рідну землю. Цей різнобій у поглядах на майбуття родини остаточно розсварив подружжя. Отож, у 1942 році за хлопчиною ніхто не побивався, відправляючи його на чужину...

ХТО КУДИ, А МІЛЕНТІЙ – «НА РОДИНУ»

А в Німеччині з Мілентієм сталося кілька пригод, які уже ніколи не зітруться із карбу у пам'яті. Важка праця на будівництві заводу настільки знесилила іванківця, що вирішив він «закосити» - кілька днів удавав хворого на енурез. Номер, як кажуть, пройшов: педантичний комендант табору завів «хворого» на комісію, яка рекомендувала йому полегшені роботи. Став Мілентій поволі звикати до цієї «пільги», як одного разу випив пива і біля станка переламав руку. Після цього руку взяли у гіпс, а до роботи не залучали. Щоправда, прибирав у таборі, мив посуд, підлогу, підносив їжу таким же невільникам, як і сам. За тими хлопотами не зчувся, як закінчилася війна.

Після звільнення американці розмістили на аеродромі 5000 бранців. Там вони були захищені від есесівців, які, як загнані звірі, намагалися у відчай звести рахунки з радянськими людьми. А через тиждень учорашнім оstarбайтерам запропонували визначитися, куди хотіли б поїхати: у США, залишитися в Німеччині чи повернутися «на родину». Мілентій вибрав «родину», де рідні Іванківці, де мамина могила...

ОРДИНАРЕЦЬ КОМАНДИРА РОТИ

Радянські воїни зустріли співвітчизників із духовою музикою. Згодом учорашніх невільників постригли, відпра-

вили в лазню. Коли поголений і «з легким паром» Мілентій повернувся до своїх валіз із речами, то за ними і слід прохолов. Натомість йому вручили ложку і казанок. Після трьох тижнів занять новобранці склали присягу на вірність Вітчизні, а тоді їх «потішили»:

- Ребята! Завтра поедем на войну с Японией!

Та вже наступного дня командири сердечно обіймали один одного, бо виявилось, що війна з Японією закінчилася.

Невдовзі ще одне цікаве повідомлення:

- Завтра отправляемся на Родину. Пешком.

Відтак півтора місяця вояки щодня долали по 45 кілометрів: 15 – до сніданку і 30 – до вечері. Щотижня було два вихідних, коли усі відпочивали біля населених пунктів.

Якось рядовий Вовчик завбачливо почистив чоботи офіцеру. Через годину його викликали до командира роти і зобов'язали бути його ординарцем. Відтоді Мілентій їздив на підводі, а то й на автомобілі. У його обов'язки, зокрема, входило влаштувати для комроты нічліг. Цей 55-річний капітан віддавав перевагу помешканням, де проживали одинокі жінки. Звісно, ординарець знав смаки свого командира і намагався знайти для нього якраз таку квартиру.

Крім особливостей із квартируванням товариш капітан інколи полюбляв підживити військові будні хмільними враженнями. Якось на території Польщі порадив ординарцю продати місцевим газдам колесо від воза за дві пляшки горілки. Коли ж оковиту випили, командир роти вихопив пістолет і «під загрозою розстрілу» змусив ординарця знайти поляка, якому той продав колесо. Звісно, хазяїн залишився і без колеса, і без горілки...

«ВЫПУСТИТЕ ЭТОГО ДУРАКА...»

Цікаво, що отой півторамісячний піший марш вояків проліг і через Млинів. На ночівлю розташувалися біля костелу. Надумав Вовчик у рідній стороні відвідати у Муравиці хрещену матір свого брата.

- Ні, не відпущу! – чомусь категорично відізвав капітан на прохання відлучитися на годину.

Ображений ординарець відмовився їхати на автомобілі, а прилаштувався спереду колони у надії побачити когось зі знайомих. Але ні в Ужинці, ні в Підгайцях нікого із земляків не зустрів.

А на Панталії, куди прибула колона, її розформували і вчорашніх новобранців відправили у Донбас на шахти. Через рік Мілентій Вовчик зі своїм товаришем, ризикуючи бути засудженим на 5 років, тікає з шахти. На залізничній станції Знаменка-2 його затримав військовий патруль. Як кажуть у таких випадках, діло запахло

керосином. Однак кмітливий юнак विकрутився. Пояснив, що з батьком їхав у Свердловськ, де служить брат. Один із станцій батько відстав від поїзда. Цю легенду Мілентію довелося повторювати кілька разів.

- А денег у тебя нет? – запитав офіцер.

- Денег нет, возьмите куфайку, - зголосився наївний утікач.

Офіцер зі злістю вдарив в обличчя затриманого:

- Выпустите этого дурака, пусть едет! – наказав підлеглим. А «дураку» тільки й того треба було.

Витримавши нелегкі повоенні випробування, невдовзі Мілентій Вовчик дістався додому...

ВИКОПАВ 129 КРИНИЦЬ

Не довго парубкував колишній оstarбайтер, а цього ж повоєнного 1946-го року одружився – «пристав» у Косарево до дівчини, яка теж пізнала смак гітлерівської неволі. Кілька разів довелося вчорашньому оstarбайтеру добиратися курними шляхами у Млинів: у військкомат, до слідчого НКВС. Річ у тім, що справні чиновники «шили» йому справу про підробку документів, бо дата народження «не плясала». Діловий і пробивний тесть, у якого два сини загинули на фронті, навів місток порозуміння з отими чиновниками, тож від зятя відстали і у військкоматі, і в НКВС. Ні армія, ні ФЗО йому уже не загрозували...

Уся трудова діяльність Мілентія Вовчика пов'язана з місцевим колгоспом: працював у млині, пальне підвозив до тракторів, сторожував на фермі...

А ще він викопав 129 колодязів! Лише у Новоселівці 25, а ще в Іванківцях, Косареві, Мошкові, Маслянці, Демидівці та інших населених пунктах Рівненщини. Найглибшу криницю викопав в Іванківцях – 60 метрів. Копав переважно взимку, бо роботи по господарству менше. Зізнається, що найстрашніше було тоді, як бетон подавали на глибину. Мав правило: ні грама горілки в рот не брав, коли ліз у криницю. Коли піднімався на поверхню, то, звісно, «сухого закону» не дотримувався. А ще Мілентій Микитович сім разів кидав курити... І як не написати про таку диво-людину, за життєписом якої можна зняти гостросюжетний фільм...

Віталій ТАРАСЮК.